

Україна в системі сучасних міжнародних відносин

1. Міжнародне визнання незалежності України
2. Правова база зовнішньої політики України
3. Зовнішньополітичні доктрини України
4. Національні пріоритети зовнішньої політики України

Міжнародне визнання незалежності України

- **2 грудня 1991 р.** – Польща та Канада;
 - впродовж першого місяця існування Україну визнала 68 країна світу;
 - **30 січня 1992 р.** Україна стала членом Ради з безпеки та співпраці в Європі.
- ✓ На початку XXI ст. Україна мала дипломатичні відносини зі 153 державами світу, є членом 78 міжнародних організацій.

■ **Правова база зовнішньої політики України:**

- ✓ Декларація про державний суверенітет України (липень 1990 р.);
- ✓ «До парламентів і народів світу» (1991 р.)
- ✓ Закон України «Про дію міжнародних договорів на території України» (1991)
- ✓ Основні напрямки зовнішньої політики України (липень 1993 р.);
- ✓ Конституція України (1996 р.);
- ✓ Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» (2010)

Зовнішньополітичні доктрини України

■ Доктрина «розлучення»:

процес виходу із системи єдиної держави СРСР і вирішення численних проблем внутрішнього та зовнішнього характеру у відносинах з Російською Федерацією як офіційною спадкоємницею СРСР.

- Інтенсивне формування дипломатичного корпусу,
- встановлення зв'язків з іншими державами світу,
- пошук альтернативних торгових партнерів та можливих союзників у вирішенні проблем безпеки й розвитку.

- Політика «багатовекторності»: баланс інтересів та зовнішньополітичної активності за трьома основними напрямками – російському, європейському і східному (чорноморський регіон та країни Азії)
- Доктрина євроінтеграції: домагання згоди НАТО та ЄС на вступ України до цих організацій
✓ імітаційний характер втілення цієї доктрини в життя
- Доктрина позаблоковості: – фактична відмова від євроатлантичної інтеграції при декларативному збереженні популярного в населення курсу на інтеграцію до Європейського Союзу.

Національні пріоритети зовнішньої політики України:

- **Інтеграція України в європейські та євроатлантичні структури:**
- **1994 р.** - укладення Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та ЄС;
- **березень 2014 р.** - підписана політична частина Угоди асоціації з ЄС
- **червень 2014 р.** – підписана економічна частина Угоди
- **16 вересня 2014 р.** – синхронна ратифікація Угоди про асоціацію між Україною і ЄС Європейським парламентом і Верховною Радою України.

- **Розвиток та поглиблення відносин стратегічного партнерства України з Організацією Північноатлантичного договору (НАТО):**
- **березень 1992 р.** - Вступ України до Ради північноатлантичного співробітництва (РПАС) (сьогодні Рада євроатлантичного партнерства - РЕАП);
- **1994 р.** - Приєднання до програми «Партнерство заради миру» (ПЗМ);
- **липень 1997 р.** - підписання Хартії про Особливе партнерство;
- **квітень 2015 р.** - угода між КМУ та Альянсом про співробітництво у сфері підтримки.

■ Взаємодія з ключовими союзниками та партнерами:

□ США:

- ✓ грудень 2014 р. – ухвалення США закону «Акт на підтримку свободи України»;

□ Канада

□ Польща

□ країни Балтії

□ Велика Британія, Швеція, Румунія, Німеччина

- **Пошук нових союзників та формування Балто-Чорноморської підсистеми міжнародної безпеки:**
 - встановлення дружніх і партнерських відносин із сусідами та країнами Центрально-європейського і Чорноморського простору,
 - розвиток торговельно-економічного партнерства,
 - реалізація спільних технологічних та інфраструктурних проєктів, захист культурного й екологічного середовища.
 - Поглиблене партнерство з країнами Вишеградської групи (Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина)

- **Диверсифікація зовнішньополітичних зв'язків:**
- **розбудова широкомасштабного співробітництва з країнами Близького Сходу;**
- **розширення і поглиблення співробітництва та партнерства з країнами Північної Африки;**
- **пошук нових перспективних ринків та створення комплексної системи просування на них українських товарів та послуг.**

Відносини з Російською Федерацією

- ✓ Відносини з РФ є стратегічно важливим напрямом зовнішньої політики України
- ✓ З часу розпаду СРСР відносини між двома країнами часто були складними
- ✓ Росія розглядає Україну переважно як об'єкт власних геополітичних інтересів

Спірні питання у відносинах Україна - РФ

- **Приналежність Кримського півострова:**
- **травень 1992 р.** - заява Верховної Ради РФ про те, що акти про передачу Криму Україні не мають юридичної сили з моменту їх ухвалення
- **липень 1993 р.** - постанова і заява Верховної Ради РФ про фактичне відторгнення Севастополя від України та надання йому статусу міста Російської Федерації;
- визнання юридичної безпідставності рішення російського парламенту президентом Росії Б. Єльциним
- Проблему вирішили, коли Росія погодилася на те, щоб Крим залишився у складі України, зберігаючи при цьому автономний статус.

- **Приналежність Севастополя та розміщеного в його порту Чорноморського флоту СРСР:**
- Після довгих інтенсивних переговорів вирішено поділити Чорноморський флот, за російською його частиною зберегти право використовувати Севастополь як базу до 2017 р.
- **30 - 31 травня 1997 р.** - Великий україно-російський договір про дружбу, співробітництво і партнерство: — приймається «нульовий» варіант по боргам і власності СРСР за кордоном, поділено бухти Севастополя для базування флотів України та Росії.
- **У 2010 р.** - Харківські угоди: продовжили термін перебування рос. флоту в Криму до 2042 р.

- **Україно-російські газові конфлікти:**
- серія економічних конфліктів між компаніями НАК «Нафтогаз України» та «Газпром» щодо умов постачання природного газу з Росії до України, а також його транзиту до країн Європи:
- ✓ Українсько-російський газовий конфлікт 2005 -2006;
- ✓ Українсько-російський газовий конфлікт 2008 -2009;
- **Харківські угоди 2010 р.:** здешевлення для України російського газу шляхом застосування знижки у вигляді анулювання митних зборів в обмін на продовження терміну перебування Чорноморського флоту Російської Федерації у Севастополі
- ✓ Російсько-українська газова війна 2013 – 2014 рр.

Відносини України та РФ за президенства Л. Кучми:

- були найсприятливішими і, певною мірою, добросусідськими:
- ✓ був розділений Чорноморський флот;
- ✓ означений державний кордон (2003 р. – договір про сухопутний кордон);
- ✓ укладений Великий договір 1997 р., за яким Росія відмовилася від територіальних претензій і визнала існуючі кордони України.
- **2003 р.** - конфлікт щодо острова Тузла
- **24 грудня 2003 р.** - підписання у Керчі Л. Кучмою та В. Путіним договору про співпрацю у використанні Азовського моря та Керченської протоки і визнання Азовського моря як внутрішніх вод обох країн.

Відносини України та РФ за президенства В. Ющенка:

- **Значне погіршення російсько-українських відносин:**
 - постачання російських енергоносіїв через територію України,
 - визнання Голодомору 33-го року геноцидом,
 - можливий вступ України до НАТО,
 - статус російської мови в Україні.
 - перманентні «економічні війни» («газовий конфлікт» 2005–2006 рр., «Сирна війна» 2012 р., «Шоколадна війна» 2013 р. тощо)

Відносини України та РФ за президенства В. Януковча

- На початку президентської каденції В.Януковича спостерігалася значна активізація українсько-російських відносин на всіх рівнях

- підписано ряд міждержавних угод у різних сферах
- ✓ підписано Угоду про демаркацію українсько-російського державного кордону.

- «Оптимізація» взаємовідносин була досягнута переважно ціною одnobічних поступок української сторони:
- ✓ офіційної відмови Києва від перспектив вступу до НАТО;
- ✓ пролонгації перебування ЧФ РФ у Криму;
- ✓ відмови від власного трактування ряду історичних подій;
- ✓ вилучення з порядку денного двосторонніх відносин проблеми забезпечення національно-культурних потреб українців у РФ;
- ✓ розширення присутності та посилення впливу РФ у ключових галузях національної економіки;
- ✓ підтримки Україною окремих зовнішньополітичних ініціатив Кремля тощо.

■ Революція гідності

■ Російська збройна агресія проти України:

■ Російська окупація Криму 2014 р.

■ Війна на сході України

■ 27 січня 2015 р. Верховна Рада України визнала у своїй заяві-зверненні до міжнародних організацій Росію як країну-агресора

■ Санкції України щодо Росії (обмежувальні заходи щодо громадян і юридичних осіб)

■ Посилення санкцій з 16 вересня 2015 р.

Україна - СНД

- 8 грудня 1991 р. – створення Співдружності Незалежних Держав (СНД)
- Співробітництво в межах СНД передбачало:
 - ✓ консультації в галузі зовнішньої політики;
 - ✓ розвиток спільного економічного простору, участь у загальноєвропейському та євразійському ринках, митна політика;
 - ✓ розвиток власних систем транспорту і зв'язку;
 - ✓ охорона навколишнього середовища, участь у створенні всеосяжної міжнародної системи екологічної безпеки;
 - ✓ боротьба з організованою злочинністю.

Україна в СНД

- Статут організації Україною не був ратифікований, тому формально Україна залишається лише спостерігачем і не є членом СНД;
- Зміцнення відносин з країнами СНД на двосторонній основі.
- 19 березня 2014 р. - рішення Ради національної безпеки і оборони України про початок процедури виходу з СНД.
- 27 листопада 2014 р. у Верховній Раді зареєстрували проект постанови про вихід України з СНД.